

Treball Final de Màster

Intervenció per a la millora de la consciència fonològica en un infant amb sordesa moderada de 5 anys.

Blanca Morales Rodríguez

11/06/2018

Facultat de Psicologia,
Ciències de l'Educació
i de l'Esport

Tutor: Dr. Jesús Valero-García

Continguts

1. Introducció.....	11
2. Marc teòric: Aprenentatge de la llengua escrita en infants amb sordesa	13
2.1. Consciència fonològica.....	15
3. Objectius i hipòtesi de l'estudi	19
3.1. Objectius.....	19
3.2. Hipòtesi	19
4. Disseny metodològic	21
4.1. Descripció de l'infant.....	21
4.2. Descripció del programa	22
5. Resultats	25
6. Discussió	29
7. Conclusions.....	31
8. Limitacions del projecte i propostes de millora	33
9. Agraïments.....	35
10. Referències.....	37
11. Annex 1. Historial clínic i proves auditives.....	39
12. Annex 2. Full avaluatiu	43
13. Annex 3. Activitats de desenvolupament de consciència fonològica	47

Índex de gràfics

Gràfic 1. Resultats comparatius obtinguts en la prova d’habilitat lectora de lletres.	25
Gràfic 2. Resultats comparatius obtinguts en la prova d’habilitat lectora de síl·labes.	25
Gràfic 3. Resultats comparatius obtinguts en la prova d’habilitat lectora de paraules.	26
Gràfic 4. Resultats comparatius obtinguts en la prova d’habilitat lectora de frases.	26
Gràfic 5 Resultats comparatius obtinguts en la prova d’habilitat metafonològica de procedença del sons..	27
Gràfic 6. Resultats comparatius obtinguts en la prova d’habilitat metafonològica de vocalització de fonemes.....	27
Gràfic 7. Resultats comparatius obtinguts en la prova d’habilitat metafonològica de lletrejar paraules.....	28
Gràfic 8. Resultats comparatius obtinguts en la prova d’habilitat metafonològica d’escriure paraules.....	28

Índex de figures

Figura 1. Transició del llenguatge oral a la comprensió lectora. Font: autora 12

Resum

En aquest treball es fa un recull de la recerca de diversos autors sobre l'adquisició del llenguatge escrit i, posteriorment, de la importància de la consciència fonològica en aquesta adquisició, centrant-nos en les persones amb problemes auditius.

Es va plantejar la hipòtesi que el treball sobre la consciència fonològica podria ajudar en el desenvolupament del llenguatge escrit en nens sords i millorar la comprensió lectora, punt on les persones sordes solen tenir més dificultats.

Posteriorment es fa un estudi de cas a un alumne de 5 anys amb una sordesa moderada i postlocutiva. Es van dur a terme un seguit d'intervencions per treballar la consciència fonològica i veure la repercussió que té aquesta en el desenvolupament de l'infant. Primerament, es va fer una avaluació inicial de la seva habilitat lectora i després de la fonològica. Aquesta avaluació es va repetir una vegada acabades les sessions de treball per tal de comparar-les i obtenir resultats.

Per últim es van analitzar els resultats de la intervenció i van mostrar una millora del llenguatge escrit per part de l'alumne en qüestió, tant de l'habilitat lectora com de la fonològica. Tot i així, no s'ha pogut donar resposta a la hipòtesi plantejada inicialment, per això es planteja la continuïtat de les sessions i veure els resultats d'aquestes a llarg termini.

Paraules claus: consciència fonològica, sordesa, estudi de cas, habilitat lectora, habilitat fonològica.

Abstract

In this work, a compilation of the research of several authors on the acquisition of the written language and, later, of the importance of the phonological consciousness in this acquisition is made, concentrating on people with hearing problems.

The hypothesis was raised that phonological awareness could help develop the written language of deaf children and improve their reading comprehension, two areas where deaf people tend to have more difficulties.

Subsequently, a case study was carried out for a 5-year-old student with moderate and post-lecture deafness. A series of interventions were carried out to work on his phonological awareness and to see the repercussion that this has on the development of the child. First, an initial assessment of his reading has made and after an assessment of his phonological ability was made. This evaluation was repeated once the work sessions were finished in order to compare them and obtain results.

Finally, the results of the intervention were analysed and showed an improvement in the written language of the student in question, in relation to both his reading and phonological abilities. However, the initial hypothesis could not be answered, therefore a continuation of the sessions is considered and the results of these will be considered in the long term.

Keywords: phonological awareness, deafness, case study, reading ability, phonological ability.

1. Introducció

El llenguatge és el conjunt de normes compartides que permeten a la gent expressar les seves idees de manera lògica i el seu desenvolupament és un dels objectius del procés d'aprenentatge més importants al llarg de l'escolarització, posant especial èmfasi en les primeres edats (infantil i primer cicle de primària).

L'adquisició del llenguatge és un procés que en l'ésser humà s'inicia des del seu naixement i continua al llarg de la vida.

Un nadó neurotípic de 6 mesos ja és capaç de distingir els sons bàsics de la seva llengua materna i aquest procés va en augment fins arribar a la utilització funcional del llenguatge oral que es duu a terme cap als 5 anys d'edat.

Per aquest motiu és molt important el treball d'expressió oral a l'etapa d'infantil per tal que acostii al nen a la descoberta del seu entorn: manipulant i experimentant amb allò més proper per a la llarga adquirir el domini de la llengua escrita.

Com anuncia Solé (2016): "l'aprenentatge de la lectura és un procés que s'inicia sovint abans de l'entrada a l'escola, però és en aquesta on de manera sistemàtica s'inverteixen recursos i dedicació especialitzada per afavorir-ne l'apropiació." (pàg. 13)

La lectura és un pont de connexió amb la comprensió escrita, ja que quan es llegeix un text es construeix una representació del seu significat guiat per les característiques del mateix i això condueix a la comprensió, per tant, no podem entendre la lectura com una habilitat aïllada, sinó que té una intencionalitat: comprendre allò que llegim per a un propòsit concret.

És per aquest motiu que és molt important preparar als alumnes per a una bona comprensió lectora.

Diversos estudis, com per exemple el dut a terme per Domínguez, Rodríguez i Alonso (2011), han pogut comprovar que per obtenir una bona lectura i assolir una bona comprensió, és important treballar amb els alumnes la consciència fonològica.

Així doncs, el procés d'adquisició del llenguatge i d'una bona comprensió lectora es podria resumir en aquest esquema:

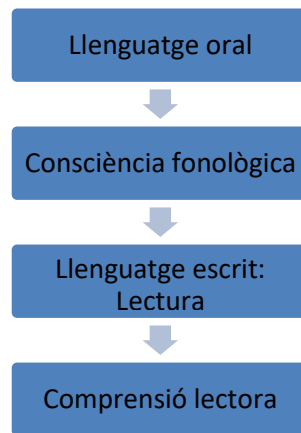

Figura 1. Transició del llenguatge oral a la comprensió lectora. Font: autora

Donada la importància de la consciència fonològica, aquest treball final de màster es centrarà en el l'adquisició de la consciència fonològica per part d'un alumne de 5 anys amb sordesa moderada, a partir d'una intervenció específica.

2. Marc teòric:

Aprentatge de la llengua escrita en infants amb sordesa

El llenguatge escrit és un llenguatge que requereix un aprenentatge explícit i premeditat, ja que no sorgeix de manera natural. Aquest ensenyament, doncs, es duu a terme bàsicament a l'escola i per això cal elaborar estratègies adaptades a les necessitats de cada alumne.

Els alumnes amb sordesa solen seguir el mateix procés d'adquisició de la lectura que un nen oient però d'una manera més lenta, i a mesura que va creixent les diferències amb els seus companys són més notàries. Com comenta Alegría i Domínguez (2011), aquestes diferències normalment són conseqüència d'una adquisició molt pobre del lèxic i, també, pel fet que aquest aprenentatge no sigui espontani sinó que s'hagin de planificar situacions d'ensenyament per part dels mestres i pares.

Com ja hem comentat anteriorment, les persones ens iniciem en el llenguatge de manera oral gràcies als estímuls que anem rebent. És en aquest punt on un nen amb sordesa comença a tenir dificultats, ja que perd gran part d'aquests estímuls o els percep de manera errònia.

Segons Silvestre i Laborda (2005) hi ha diverses variables que influeixen en el desenvolupament del llenguatge oral en un infant amb sordesa:

- Moment de la detecció, diagnòstic, adaptació de la pròtesi i intervenció a temps.
- Moment d'aparició de la sordesa i determinació del seu grau.
- Característiques del desenvolupament psíquic de la criatura.
- Característiques de l'entorn familiar.
- Mètode educatiu utilitzat.

Per això, l'accés a la llengua escrita d'un nen sord pot sorgir i evolucionar de maneres molt diverses i se sol iniciar amb una mancança de desenvolupament de la llengua oral, com per exemple una pobresa de vocabulari.

Un nen sord pot arribar a adquirir una bona fluïdesa lectora, però és en la comprensió i expressió escrita on es trobarà les grans dificultats.

Entre les hipòtesis que expliquen la major dificultat d'adquisició de la lectura i escriptura en els nens sords es troben: l'adquisició tardana del llenguatge, la dificultat en l'adquisició de la consciència fonològica, i l'escàs domini lexical i sintàctic del llenguatge oral (Figuerola, Lissi, 2005).

D'altra banda, Mies (2002), basa les dificultats de l'accés a la paraula escrita en:

- Tendència manifesta a l'accés logogràfic.
- Interpretació de les paraules en una accepció incorrecta.
- Dificultats en el domini de les regles de transformació de les paraules.
- Desconeixement del vocabulari.

Per poder atendre aquestes dificultats és necessària una bona resposta de logopèdia, familiar i educativa que els ajudin a obtenir un hàbit lector, una bona metacognició lexical, un coneixement de les normes de derivació de les paraules i un coneixement de les paraules amb diverses accepcions.

D'altra banda, segons Alegría i Domínguez (2009), hi ha diverses opcions d'ensenyament. Dintre del sistema oralista troben la Paraula Complementada (PC), que és un sistema que dona suport a la lectura labial mitjançant recursos visuals. També es podria enfocar l'ensenyament deixant de banda, total o parcialment, el sistema oralista i utilitzar el llenguatge de signes com a base del desenvolupament lingüístic.

Cal tenir en compte, però, tots els avantatges i inconvenients de cadascun d'aquests recursos ja que, per exemple, si desenvolupem la llengua de signes hem de tenir present que el seu nivell d'autonomia serà més restringit degut a que no tothom és coneixedor d'aquest.

2.1. Consciència fonològica

Domínguez, et al. (2011), entenen com a consciència fonològica (CF) “l’habilitat per a realitzar un anàlisi explícit de la parla en els seus elements constituents tals com els fonemes, les síl·labes, les rimes, en l’aprenentatge de la lectura en un sistema d’escriptura alfabètic.” (pàg. 356).

La relació entre consciència fonològica i la lectura ha estat ben documentada i s’han trobat correlacions en què la CF millora la lectura en el cas dels nens oients.

En el cas dels nens amb sordesa, en canvi, no hi ha gaires estudis que corroborin aquesta relació ja que no es té coneixement de com els nens sords organitzen la informació fonològica de l’idioma parlat (Figueroa, Lissi, 2005).

Trobem autors que desmenteixen que les habilitats fonològiques siguin necessàries per l’adquisició de la llengua escrita en nens sords, ja que utilitzen una descodificació ortogràfica (Fariña, 2017).

D’altra banda, diversos estudis i autors (Domínguez, et al., 2011; Mies, 2002) han observat i defensen que una bona base de CF és necessària i ajuda als nens amb sordesa a obtenir una millor lectura que a la llarga podrà dur a una millor comprensió lectora.

Tenint en compte les estratègies que utilitzen els nens oients per accedir a la llengua escrita, observarem que les dificultats que tindrà un nen amb sordesa per adquirir una bona comprensió lectora, s’agreujaran.

En aquests casos encara és més important aportar a l’alumne una bona consciència fonològica que faciliti la lectura i, posteriorment, una bona comprensió, ja que aquest punt és un dels més afectats en aquest alumnat.

Per a una bona pràctica de la CF, diversos autors (Domínguez, et al., 2011; Garriga, 2002) elaboren una proposta de treball amb diversos aspectes que cal tenir en compte:

És important dur a la pràctica de manera freqüent les activitats fonològiques (amb un durada aproximada de 15-20 minuts) i que el nivell de les activitats estigui adaptat en tot moment a les necessitats de l'alumne i que s'augmenti la dificultat de manera progressiva per evitar que l'alumne es senti fracassat i perdi el gust pel treball.

D'altra banda, és necessari trobar metodologies motivadores pels alumnes a la vegada que eficients, per tal que el nen trobi el gust per aprendre i, d'aquesta manera, l'adquireixi de forma més natural.

Per a Garriga (2002), l'organització d'un treball de consciència fonològica podria ser el següent:

Avaluació inicial: Dur a terme una avaluació inicial és necessari per a conèixer el punt de partida en el qual es troba l'alumne. Aquesta avaluació consistiria en una sèrie de proves metafonològiques: identificació de síl·labes i identificació de fonemes.

D'altra banda, també es faria una avaluació inicial de l'habilitat lectora.

Una vegada obtinguts els resultats de les proves, la mestra o terapeuta ha d'observar quines són les necessitats de l'alumne i elaborar, en base als resultats, la intervenció de consciència fonològica, oferint-li les activitats més apropiades.

Una vegada acabat el procés d'intervenció serà necessari dur a terme una avaluació final, repetint els mateixos exercicis de l'avaluació inicial per observar els processos de l'alumne i així poder fer una comparació entre totes dues avaluacions.

La implementació d'aquest procés en l'alumnat sord pot aportar beneficis per a la prevenció de futures dificultats que podrien presentar aquests alumnes.

Segons Garriga (2002), abans de començar una feina de consciència fonològica cal tenir presents diferents aspectes:

- Fer els jocs de manera regular i freqüent, uns 15 o 20 minuts diaris.
- Els jocs han d'estar seqüenciats per ordre de dificultat.
- Veure el nivell dels alumnes abans de començar.
- Cal que els nens es trobin a gust jugant però també aprenent.
- Evitar que cap nen es senti fracassat o neguitós.
- Introduir nous jocs a mesura que els nens van familiaritzant-se amb els ja treballats.

És per aquest motiu que s'ha decidit treballar la consciència fonològica amb un alumne sord de 5 anys, ja que serà la base per a una futura comprensió lectora adequada.

3. Objectius i hipòtesi de l'estudi

3.1. Objectius

Degut a la recerca i anàlisi elaborat anteriorment, ens ha sorgit una qüestió en la qual voldríem aprofundir: l'adquisició de la consciència fonològica ajuda a la millora de la comprensió lectora en els nens sords?

Així doncs, per tal de poder donar resposta a aquesta pregunta, ens proposem com a objectiu general:

- Millorar l'habilitat de consciència fonològica d'un l'infant sord pregó.

Envers aquest objectiu, ha estat essencial plantejar els següents objectius específics:

- Elaborar un programa de consciència fonològica.
- Aplicar el programa de consciència fonològica a un nen amb sordesa moderada de 5 anys.
- Avaluar els resultats del programa.

3.2. Hipòtesi

Amb l'aplicació d'un programa d'entrenament de la consciència fonològica, de 15 sessions de treball, aplicat per la mestra d'Educació Especial, l'alumne de 5 anys a qui va adreçat veurà incrementades les seves competències en consciència fonològica i habilitat lectora.

4. Disseny metodològic

4.1. Descripció de l'infant

L'alumne en qüestió, que anomenarem Roc, actualment està cursant P-5 a l'escola concertada Adela de Trenquelleón, situada al barri de Sant Martí, un barri amb un nivell sociocultural dintre de la mitjana i on no es troba gaire immigració.

Aquesta escola té dues línies i es cursen els nivells d'educació infantil, primària i secundària. El nivell de l'escola supera el de la mitja de Catalunya segons els resultats de les proves de competències dels últims anys.

L'alumne disposa de l'ajuda d'una pedagoga 1 hora a la setmana dintre de l'horari escolar i dues hores de reforç per part de la tutora.

Pel que fa al seu historial, en Roc té un germà bessó i van néixer a la trigèsima setmana de gestació i van haver d'estar a la incubadora. Van ser anomenats prematurs extrems. En Roc va ser el més afectat de tots dos.

El primer screening auditiu no va sortir correcte però es va repetir als 4 mesos i els resultats van sortir dintre de la normalitat.

En Roc tenia un endarreriment de la parla i no va ser fins a P4 quan la tutora i els pares es van adonar que podria tenir un dèficit auditiu. Les proves audiomètriques van donar un resultat d'una pèrdua auditiva moderada de primer grau en les dues oïdes (40 dB a cadascuna). Va ser aleshores quan es van adaptar binauralment dos audiòfons. Actualment, doncs, en Roc presenta una sordesa moderada postlocutiva.

A l'annex 1 es poden trobar les proves dutes a terme i el seu historial.

El desenvolupament ha estat molt positiu segons les mestres de l'escola. Ja comença a tenir una parla més fluïda, tot i que encara té dificultats a l'hora de construir frases més

elaborades per a la seva edat. També confon diverses consonants (C-T, B-D), pronuncia erròniament la G i la C i té dificultats per distingir les travades.

4.2. Descripció del programa

Com ja s'ha explicat en l'apartat de consciència fonològica, se seguirà un programa elaborat a partir dels ja creats per Domínguez et al. (2011), Garriga (2002) i el programa del Centre de Recursos d'Educació Especial de Navarra (2010).

Els objectius que se seguiran per a la seva elaboració són:

- Introduir a l'alumne en la noció de que cada fonema està representat per una lletra i que la seqüència de fonemes que compona una paraula està representat, d'esquerra a dreta, per la seqüència de lletres que les compona.
- Introduir la idea que les paraules estan formades per cadenes d'unitat més petites: les síl·labes.
- Donar a l'alumne una consciència bàsica sobre les paraules.

Després de la observació de les primeres sessions, es van afegir els següents objectius derivats de les necessitats de l'alumne:

- Reconèixer les vocals dintre de la síl·laba.
- Diferenciar i grafiar correctament els sons B/D/G i P/T/C.

Així doncs, el programa a realitzar consistirà en:

1. Avaluació inicial

- **Avaluació de l'habilitat lectora:** S'entén com a habilitat lectora l'habilitat de llegir paraules escrites en un determinat marge de temps intentant comprendre allò llegit.

S'ha administrat una prova elaborada per aquesta intervenció, inspirada en Garriga (2003).

- **Avaluació metafonològica:** L'habilitat metafonològica és la capacitat d'identificar els components fonològics de les unitats lingüístiques i manipular-los de forma deliberada.

S'administren unes proves pròpies de consciència fonològica amb el nivell d'adquisició esperat després de la intervenció. Aquestes proves s'han basat en Garriga (2002) i en els materials del Centre e Recursos d'Educació Especial de Navarra (2010).

Aquesta primera sessió tindrà un full avaluatiu on s'apuntarà el nombre d'errors o d'encerts que comet l'alumne per després poder fer una comparativa amb l'avaluació final.

Aquest full d'avaluació serà quantitatiu. (veure annex 2)

Aquesta avaluació es durà a terme a la primera sessió i tindrà una durada de 15 minuts.

2. Activitats de desenvolupament de consciència fonològica

El treball de consciència fonològica consta de 15 sessions d'entre 15-20 minuts cadascuna, on es treballaran estratègies diferents (veure annex 3).

En cada una de les activitats serà necessari anotar en un full de seguiment les errades que comet l'alumne. D'aquesta manera, es podrà obtenir el procés d'evolució de l'alumne.

3. Avaluació final

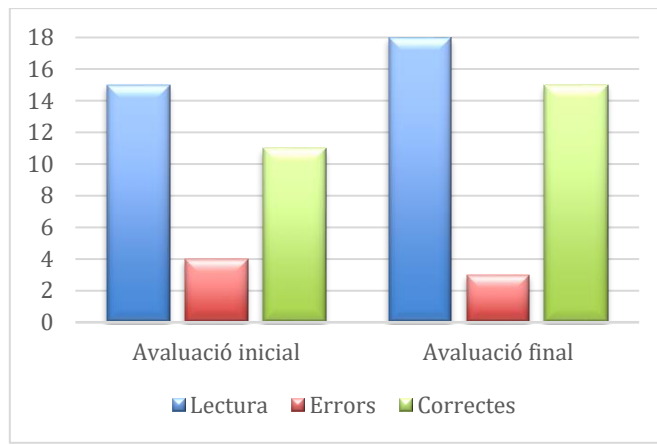
Aquest apartat es durà a terme una vegada acabades les sessions de desenvolupament i es repetirà la prova d'avaluació inicial per veure si hi ha hagut millora després de la intervenció de la consciència fonològica. De nou, s'omplirà el full avaluatiu (veure annex 2).

5. Resultats

Després de la implementació del programa detallat anteriorment (annex 3), us mostrem una comparativa dels resultats obtinguts en l'avaluació inicial i final de cadascuna de les activitats dutes a terme.

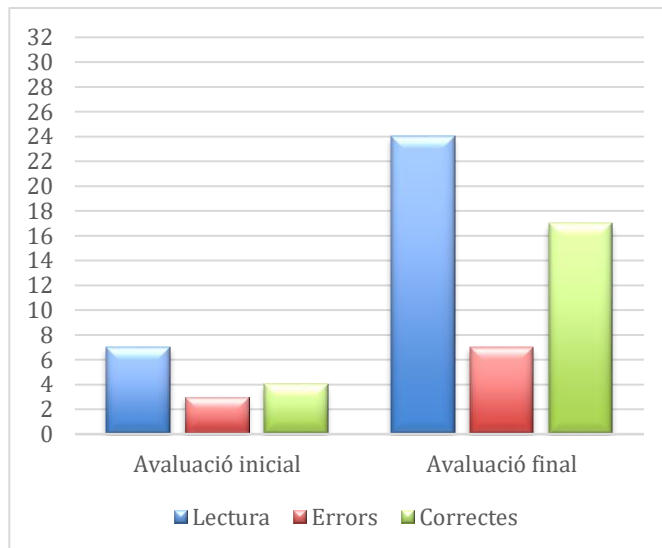
HABILITAT LECTORA

Aquesta activitat consistia en la lectura de 18 lletres en un temps de 30 segons

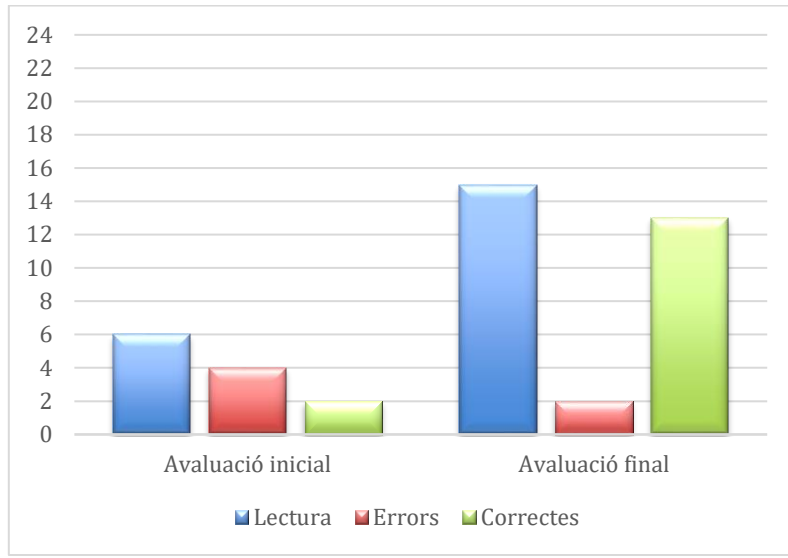
Gràfic 1. Resultats comparatius obtinguts en la prova d'habilitat lectora de lletres.

Lectura de 32 síl·labes en un temps de 30 segons.

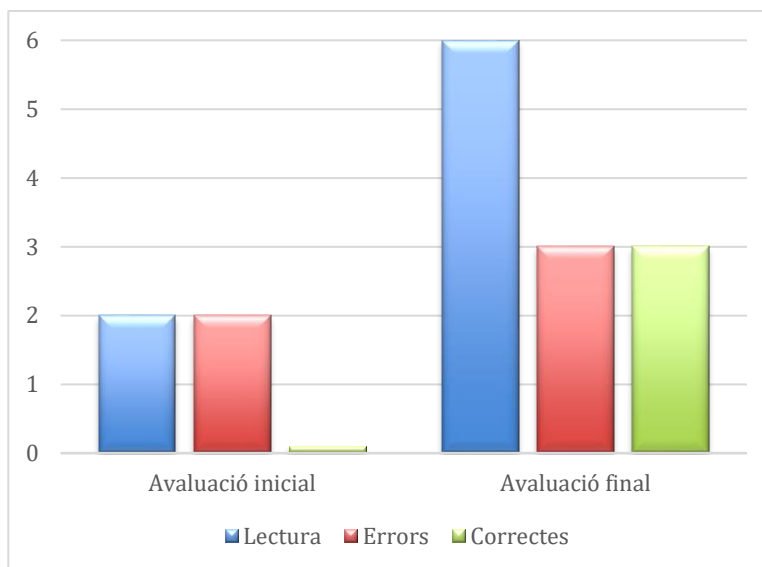
Gràfic 2. Resultats comparatius obtinguts en la prova d'habilitat lectora de síl·labes.

Aquesta activitat consistia en la lectura de 24 paraules en un temps de 45 segons.

Gràfic 3. Resultats comparatius obtinguts en la prova d'habilitat lectora de paraules.

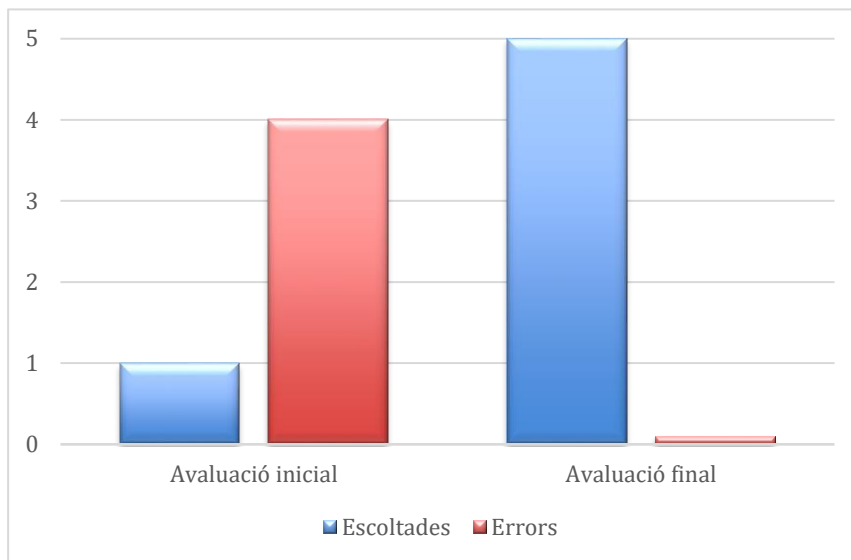
Lectura de 6 frases en un temps d'un minut. Es comptabilitza com a correcte aquelles frases on s'han llegit correctament totes les paraules.

Gràfic 4. Resultats comparatius obtinguts en la prova d'habilitat lectora de frases.

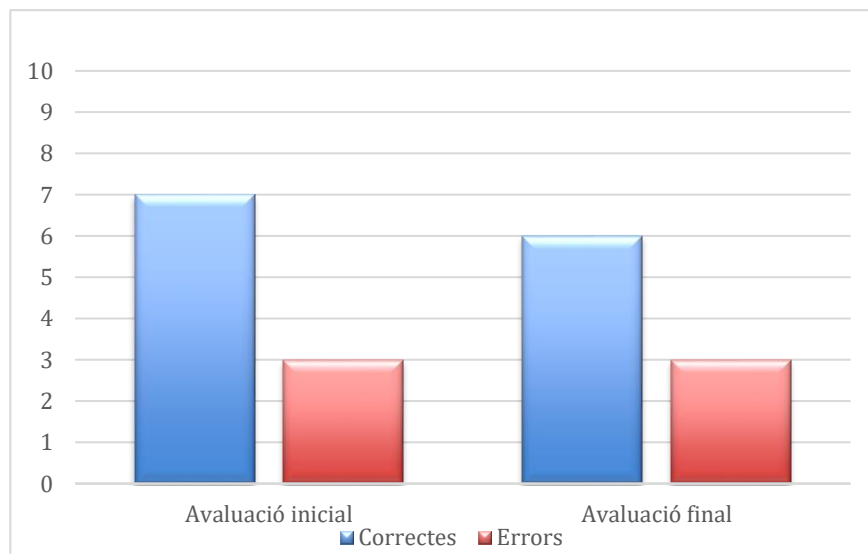
HABILITAT METAFONOLÒGICA

En aquesta activitat l'alumne, amb el ulls tapats, ha de detectar la ubicació de la font sonora. Es repetirà 5 vegades des de diferents posicions.

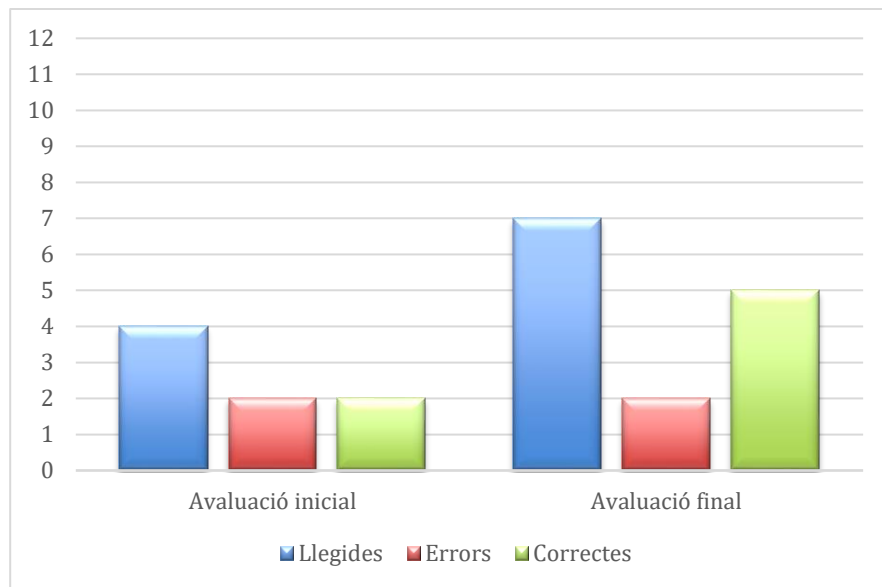
Gràfic 5 Resultats comparatius obtinguts en la prova d'habilitat metafonològica de procedença del sons..

En aquesta activitat l'alumne ha de vocalitzar 10 fonemes de manera correcta.

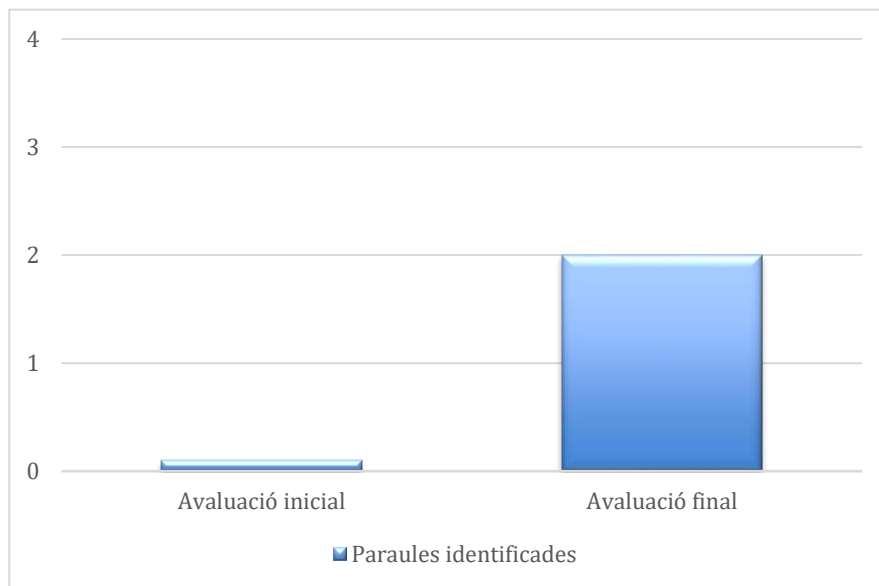
Gràfic 6. Resultats comparatius obtinguts en la prova d'habilitat metafonològica de vocalització de fonemes.

En aquesta activitat l'alumne ha de lletrejar 12 paraules en 45 segons.

Gràfic 7. Resultats comparatius obtinguts en la prova d'habilitat metafonològica de lletrejar paraules.

L'alumne disposava de dues imatges diferents i havia d'identificar-les i descriure 2 noms d'allò que apareixia a cada imatge.

Gràfic 8. Resultats comparatius obtinguts en la prova d'habilitat metafonològica d'escriure paraules.

6. Discussió

Tal com hem comentat en el marc teòric, hi ha autors com Domínguez, et al. (2011) que defensen que una bona consciència fonològica facilitarà i podrà donar peu a una bona comprensió lectora, dimensió on els nens sords tenen més dificultats. Per això s'ha dut a terme aquesta intervenció on s'ha potenciat la CF d'aquest alumne en concret. Actualment, no podem donar resposta a tota la hipòtesis plantejada a l'inici, sinó només a una part. Anem a analitzar-ho:

Referent a la millora de la pròpia CF, els resultats indiquen que ha hagut una millora en la majoria de les proves, tant d'habilitat lectora (lectura de lletres, de síl·labes...) com d'habilitat metafonològica (vocalització de fonemes lletrejar paraules...).

No sabem si ha estat la suma de diferents factors els que han propiciat aquesta millora tal com plantejava Silvestre i Laborda (2005), però aquest fet contradiu les idees de Fariña (2017), que no creien que una bona base de consciència fonològica comportés una millora en l'adquisició del llenguatge escrit. Els resultats ens indiquen que després de les 13 sessions de treball de la CF, l'alumne ha millorat les seves capacitats referents al llenguatge escrit. Continua, però, tenint moltes mancances en la producció de diversos fonemes (R i G) i de la majoria de travades o en la identificació d'alguns sons com la B, D, G.

Aquestes mancances es poden atribuir al temps ajustat de la intervenció i es podria pensar que aquesta CF podria anar millorant amb la implementació d'una intervenció a llarg termini, tal com Domínguez et al. (2011) i Garriga (2002) proposaven en la seva proposta de treball.

Cal comentar que hi ha hagut una activitat (Gràfic 6. Resultats comparatius obtinguts en la prova d'habilitat metafonològica de vocalització de fonemes) on l'alumne no ha millorat, sinó que ha baixat breument el seu nivell. En aquesta activitat havia de vocalitzar 10 fonemes de manera correcta. Aquest resultat no és significatiu, ja que la resta d'activitats on ha hagut de lletrejar paraules (Gràfic 7. Resultats comparatius obtinguts en la prova

d'habilitat metafonològica de lletrejar paraules) el resultat final ha estat força més alt que l'inicial. Per tant, podem atribuir aquests resultats a una confusió momentània de certes lletres, a la tensió que mantenia l'alumne pel temps que disposava, per la manca de concentració, etc.

D'altra banda, tal com Garriga (2002) anuncia, el nen ha d'estar motivat per aprendre a través del joc i l'alumne ho ha estat i s'ha esforçat molt en tot moment. Això ha facilitat el seu desenvolupament. També s'ha hagut de modificar les intervencions degut a les necessitats de l'alumne, ja que es va observar la dificultat que tenia en aspectes més concrets comentats anteriorment (reconèixer les vocals dintre de la síl·laba; diferenciar i grafiar correctament els sons B/D/G i P/T/C). Tal com anunciava Domínguez et al. (2011) i Garriga (2002) és necessari adaptar en tot moment les activitats a les necessitats de l'alumne.

En els resultats referents a la lectura, s'observa també una millora. Ha augmentat la quantitat de paraules llegides en tots els casos i ha disminuït els errors produïts. Així doncs, observem que l'augment en l'adquisició de la CF ha afavorit la lectura, ja que al llarg de les sessions no s'ha treballat la fluïdesa lectora. Cal recordar, però, que l'habilitat lectora no té perquè suposar un problema per als nens sords i poden arribar a adquirir un bon nivell. És en la comprensió lectora on tenen majors dificultats. Per això, teníem la hipòtesi que aquesta intervenció podria donar peu a una bona comprensió lectora en el futur, tal com defensa Domínguez et al. (2011) i Mies (2002). Malauradament, no podem donar resposta a això, ja que no serà fins d'aquí uns anys on es podran observar aquests resultats, una vegada l'alumne s'enfronti a textos de certa longitud.

Com a resum, aquest alumne ha sofert una millora en les seves habilitats lectora i fonològica després d'haver dut a terme les intervencions relatives a aquests aspectes.

7. Conclusions

Aquest treball final de màster tenia per objectiu elaborar un programa d'intervenció per a la millora de la consciència fonològica d'un nen pregó de 5 anys. Per fer-ho es van buscar diversos autors de referències en l'àmbit de l'adquisició del llenguatge en nens sords.

Amb aquesta informació es va elaborar un programa d'intervenció per aquest alumne i, una vegada finalitzat, es van observar notables millores de l'alumne en relació a les seves habilitats metafonològiques i lectores. Únicament una de les proves d'habilitat lectora no va tenir millora, sinó que els resultats finals van ser inferiors als inicials. Aquest fet el podríem atribuir a un cansament, no enteniment de la tasca a realitzar, etc.

És per aquesta millora que apostem per la continuïtat d'aquesta intervenció a llarg termini i per poder observar si la seva millora de la consciència fonològica derivarà a una bona comprensió lectora.

8. Limitacions del projecte i propostes de millora

Com tot projecte que es planteja, a l'hora de la pràctica sorgeixen alguns inconvenients o obstacles que s'han de resoldre. En el nostre cas, vam tenir algunes limitacions:

Primer de tot, es va haver d'elaborar el programa d'intervenció sense conèixer prèviament al nen i les seves necessitats més concretes, per això es van plantejar unes activitats més generals, agafant diverses dimensions del treball fonològic plantejat per Garriga (2002), començant per l'adquisició dels fonemes fins a arribar a la formació de frases senzilles. Al llarg de les sessions ens vàrem trobar que l'alumne tenia unes dificultats molt concretes i que el treball fonològic que s'estava fent no responia a aquestes necessitats. Per això, cap a la meitat d'intervencions, es van replantejar les sessions que quedaven. Aquest fet s'hagués pogut prevenir preguntant prèviament a la tutora, mestres i logopedes que treballen amb ell i, d'aquesta manera, adaptar el pla d'intervenció a les pròpies necessitats de l'alumne.

Una altra limitació va ser el temps del qual disposàvem. El fet de ser mestra de la mateixa escola que alumne, va facilitar molt la comunicació amb la família, sobretot per obtenir informació rellevant sobre la detecció de la sordesa d'en Roc. Però, per altra banda, va limitar molt els espais de treball, ja que hi havia un horari molt restringit i moltes vegades no es podien respectar per necessitats de l'escola de disposar de la mestra en les hores on es plantejava dur a terme la intervenció. Aquest fet va fer allargar el temps que s'havia programat per a la intervenció.

Relacionat amb això, ens vam trobar que ens van mancar sessions i molt temps per poder donar resposta a l'objectiu general que ha mogut l'elaboració d'aquest treball. Per aquest motiu, ens hem quedat amb un gust agredolç, ja que s'han observat millores però no hem pogut conèixer les implicacions d'aquestes en un futur més llunyà. Per això, seria molt interessant poder seguir amb el treball de CF amb aquest alumne i poder observar a llarg termini els resultats obtinguts.

Deixant de banda la part més pràctica del TFM, passaré a fer una reflexió més personal i ho faré en primera persona. El fet d'enfrontar-me a fer aquest treball ha suposat tot un repte per diversos motius. Primerament per la manca de temps del qual he disposat per fer la part més formal i després per l'organització que s'ha hagut de canviar a l'escola per poder dur a terme la intervenció (canvi d'horaris de les entrevistes a pares, canvis de vigilàncies de patis...) Això també ha provocat que no s'hagin pogut fer moltes de les sessions en el temps que s'havia plantejat.

D'altra banda, ha estat la primera vegada que he hagut d'enfrontar-me a un treball d'aquestes dimensions, ja que en el meu cas no vaig haver de fer treball final de carrera perquè els meus estudis són de diplomatura i no de grau. Per això, he trobat forces dificultats a la part més formal del treball, sobretot a la de redacció.

Tot i les limitacions que ens hem trobat, crec que podem ser agosarats en creure que hem extret un bon resultat i, sobretot, que hem adquirit molts aprenentatges que ens acompanyaran al llarg de la nostra vida professional.

9. Agraïments

Agraeixo en primer lloc al meu tutor, Jesús Valero, el recolzament que m'ha ofert en tot moment i els ànims que he obtingut en els moments de més neguit de l'elaboració del treball. També a la professora Anna Sanguinetti que em va ajudar a concretar la prova d'habilitat lectora.

D'altra banda, agraeixo a l'escola Adela de Trenquelleon les facilitats que m'han prestat i la llibertat per poder dur a terme el meu treball final de màster amb tot el que ha suposat. Concretament vull donar les gràcies a la tutora de l'alumne, Eva Pérez.

També em sento molt agraïda a la família d'en Roc, que han confiat en mi en tot moment per treballar amb el seu fill i, no només això, sinó que s'han bolcat en aquest treball i m'han facilitat tota la informació necessària: expedients i resultats de les proves elaborades al llarg dels seus 5 anys.

Per últim, i sense ser de menor importància, dono gràcies al recolzament rebut per part de la meva família i l'empenta que em van donar per fer aquest màster que, sense dubte, no m'hagués animat a fer.

10. Referències

Alegría, J., & Domínguez, A.B. (2009). Los alumnos sordos y la lengua escrita. *Revista Latinoamericana de Educación Inclusiva*, 3(1), 95–111.

CREENA (2010) Materiales para trabajar las habilidades fonológicas. Consultat el 25 de gener de 2018. Extret de www.pnte.cfnavarra.es/creena

Domínguez, A.B., Rodríguez, P., & Alonso, P., (2011). Cómo facilitar el aprendizaje de la lectura de niños sordos. Importancia de las habilidades fonológicas. *Revista de Educación*, 356, 353–375.

Fariña, N. (2017). Procesos fonológicos y ortográficos en sordos españoles buenos lectores. (tesis doctoral) Universitat de la Laguna, Espanya.

Figueroa, V., & Lissi M.R., (2005). La lectura en personas sordas: consideraciones sobre el rol del procesamiento fonológico y la utilización del lenguaje de señas. *Estudios Pedagógicos XXXI*, 2, 105-119.

Garriga, E. (2002) Consciencia fonològica en infants. Un programa de classe. Localitzat a <https://logopedicum.com/wp-content/uploads/2017/02/programa.pdf>, el 26 de gener de 2018

Mies, A., (2002) “L’alumnat sord a l’etapa de primària: L’aprenentatge de la llengua escrita. L’adquisició del lèxic”. En N. Silvestre. et al. (Ed.). *L’alumnat sord a les etapes infantil i primària* (pp. 69-77). Barcelona: UAB.

Silvestre, N., & Laborda, C., (2005) “Los inicios de la comunicación y la adquisición del lenguaje oral en el alumnado con sordera”. En V.M. Acosta. (Ed). *La sordera desde la diversidad cultural y lingüística* (pp.83-114). Barcelona: Masson.

Solé, I., (2016). L’aprenentatge de la lectura en els lectors debutants... i el seu aprenentatge. *Llengua societat i comunicació*, 14, 13.

11. Annex 1. Historial clínic i proves auditives

Historial clínic 21/06/2012

SERVEI DE NEONATOLOGIA

INFORME DE ASISTENCIA

MOTIVO CONSULTA:

Visita en CCEE de Neonatología para valoración de la administración del Palivizumab.

ANTECEDENTES:

Gestación gemelar monocorial-biamniótica (FIV un embrión). Segundo gemelo. RCIU con doppler alterado por lo que se practica cesárea electiva, APGAR 6/8. 30 semanas, PN: 870 gr. Problemas neonatales:

- No EMH, que precisó VM a las 47 horas de vida (4 días), y CPAP 2 días. Preciso O2, máximo 24%, durante dos meses+Rx de tórax patrón intersticial. Se catalogó DBP: tto furosemid+budesonida.
- Apneas, tto con cafeína
- Leucopenia+plaquetopenia
- Nutrición parenteral hasta 10º día de vida. Enteral el 2º día de vida con LM. RFGE.
- AB profiláctico con ampicilina + gentamicina durante 7 días.
- Ictericia del prematuro
- Eco TF y FO normales

ENFERMEDAD ACTUAL:

4 meses. EC: 1 mes y medio.

CAP el Clot. Seguimiento prematuro extremo en Corachán.

LA-1 120 cc/4 horas. Tto con provovit+fer-in-sol + budesonida 100/24 horas

EXPLORACIÓN FÍSICA:

Peso: 4355 gr (P25-50 por EC9, Talla 53 cm (P90 por EC), PC 41 cm (P90-97 por EC)

EF: hernia umbilical. Discreta hipertonia generalizada (menos que su hermano), resto, normal para su EC.

EVOLUCIÓN:

25/10/12 13:00 (31534-Lopez, M)

Plan: -Se programan administraciones de Palivizumab.

-Dado que hacen seguimiento en Corachán, doy de alta de mi consulta.

- Pese a que la hipertonia es menor que en su hermano Marc, RECOMIENDO INICIAR ESTIMULACIÓN PRECOZ

Dr/a. Lopez Vilchez, Maria Angeles
Cap Secció (Nº Colegiado: 31534)

Les seves dades personals s'incorporen en un fitxer d'usuaris a fi del seu tractament sanitari. Pot exercir el seu dret d'oposició, accés i rectificació de les dades inexactes dirigit-se al Servei de Documentació Clínica.
Sus datos personales se incorporan en un fichero de usuarios para su tratamiento sanitario. Puede ejercer su derecho de oposición, acceso y rectificaci6n de los datos inexactos dirigiéndose al Servicio de Documentaci6n Clínica

CONSORCI PARC DE SALUT DE BARCELONA | NIF 5000471E | Passeig Marítim, 25/29 | 08003 Barcelona | Telèfon 932 483 000 | Fax 932 483 254 | www.hospitaldelmar.cat

Pàgina 1 de 1

B59928242 Teléfono 932804155 - FAX 932800417
C/GIRONELLA 6,8
08017 BARCELONA
BARCELONA Cod. U.P. C0067

NEUROFISIOLOGIA CLÍNICA
DRS. SAMSÓ I MLABADÓ SL.
LABORATORI D'ELECTROMIOGRAFIA

INDICACIÓ DOCTOR : MARIA MARTEL MARTIN

Barcelona, 16/03/2017

Data Visita 16/03/2017

POTENCIALES EVOCADOS AUDIO TRONCO CEREBRALES

MOTIVO DE LA CONSULTA :

Paciente de 4 años de edad prematuro de 6 meses en estudio por posible hipoacusia.

PROCEDIMIENTO :

Estimulación utilizada tipo "click" a 80 dBnHL de intensidad y 1.024 estímulos en cada oído por separado.

Frente a la estimulación utilizada tipo "click" a 80 dBnHL de intensidad, tanto en la estimulación del oído izquierdo como del derecho, se definen unos P.E.A.T.C. de baja amplitud y con ondas poco definidas .

Se repite la estimulación a 90 dB observándose una respuesta de morfología irregular con un retraso en las latencias de las ondas III a V en oído izquierdo y I a V en oído derecho sin alteración de los intervalos

IMPRESION En conjunto, con el tipo de intensidad y de estimulación utilizadas los P.E.A.T.C. registrados muestran una hipoacusia bilateral de tipo mixto en oído izquierdo y de tipo transmisivo en oído derecho.

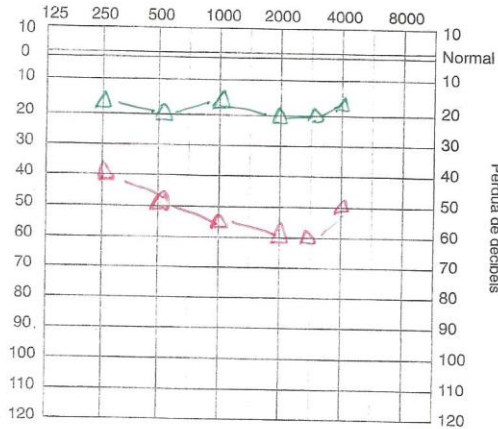
FDO. DRA.G.DURAN

Institut
d'auditiu
integral

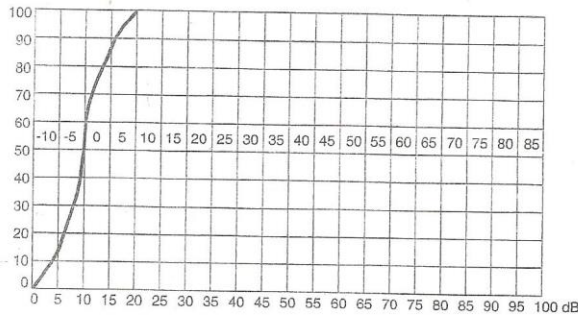

AVALUACIÓ DEL GUANY PROTÈTIC

*ΔCL bilateral
sense audiófons*
*ΔCL bilateral
amb audiófons*

PROVA D'INTEL·LIGIBILITAT

LLINDAR D'INTEL·LIGIBILITAT

PERCENTATGE DE DISCRIMINACIÓ

Audició binaural en camp lliure
(Δ en vermell)

Audició amb pròtesi
(Δ en verd)

O.D. Model Vol

O.E. Model Vol

OBSERVACIONS

*Avaluació del guany protètic.
Aneudisme bilateral amb audiófons correcte*

12. Annex 2. Full avaluatiu

RESULTATS D'AVALUACIÓ INICIAL I FINAL

HABILITAT LECTORA		
	Resultat	Temps
Activitat 1		30 segons
Activitat 2		30 segons
Activitat 3		45 segons
Activitat 4		1 minut
HABILITAT METAFONO LòGICA		
		Temps/Repeticions
Activitat 1		5 repeticions
Activitat 2		10 repeticions
Activitat 3		45 segons
Activitat 4		2 frases

13. Annex 3. Activitats de desenvolupament de consciència fonològica

Desenvolupament del programa

AVALUACIÓ INICIAL

Sessió	Activitat
1	Avaluació inicial
Objectiu	
Conèixer el punt de partida de l'alumne.	
Desenvolupament	
L'alumne durà a terme diversos exercicis: <ul style="list-style-type: none">- <u>Habilitat lectora</u><ol style="list-style-type: none">1. Lectura del màxim de lletres possibles d'una llista en 30 segons.2. Lectura del màxim de síl·labes possibles d'una llista en 30 segons.3. Lectura del màxim de paraules d'una llista en 45 segons.4. Lectura del màxim de frases possibles en 1 minut - <u>Habilitat metafonològica</u><ol style="list-style-type: none">1. Activitat d'escolta: La mestra posarà una música i l'alumne, amb els ulls tapats, haurà de senyalar la procedència d'aquesta. Ho farà 5 vegades.2. Identificar fonemes: La mestra ensenyarà una sèrie de lletres (10) i l'alumne haurà de vocalitzar el fonema corresponent.3. Lletrejar el màxim de paraules en 45 segons.4. L'alumne tindrà unes imatges amb diferents espais per a què escrigui una frase relacionada amb aquestes.	
Material	

ACTIVITATS DE DESENVOLUPAMENT DE CONSCIÈNCIA FONOLÒGICA

Jocs d'escolta

Sessió	Activitat
2	Seqüències de sorolls
Objectiu	
<ul style="list-style-type: none">- Entrenar les habilitats d'escolta selectiva dels sons.- Localitzar un soroll que es barreja amb d'altres, per localitzar-lo cal que el nen desenvolupi i incrementi les seves habilitats per mantenir una escolta atenta en el temps.	
Desenvolupament	
<ul style="list-style-type: none">- L'alumne escoltarà un so familiar que haurà d'identificar. Per exemple, la porta al tancar.- Una vegada hagi identificat aquest so s'introduirà en una sèrie i l'alumne haurà de tancar els ulls i aixecar el braç en el moment que l'escolti. Es duran a terme 3 seriacions amb el mateix so. Els altres sons poden ser: el guix en tocar la pissarra, el so de la cadira en moure-la, el so d'un llapis caient a terra...- El següent bloc de l'activitat es repetirà però utilitzant sons de fonemes. La mestra produirà el so de R i l'alumne l'haurà d'identificar. Una vegada identificat, s'introduirà en una sèrie de sons i, com en l'anterior cas, amb els ulls tancat haurà d'aixecar la mà en escoltar-lo. Es duran a terme 3 seriacions amb el mateix so.- L'última activitat d'aquest grup consistirà en què l'adult es mogui per l'aula i parli. L'alumne, amb els ulls tancats, haurà de senyalar el lloc d'on prové la veu. La mestra parlarà des de tres llocs diferents de l'aula.	

Material
Pissarra, guix, cadira, llapis...

Sessió	Activitat
3	Recordes?
Objectius	
<ul style="list-style-type: none"> - Exercitar l'habilitat del nen en recordar i executar accions en passos seqüenciats, i en general, per desenvolupar l'escolta atenta que es necessita per entendre i seguir instruccions verbals (dues habilitats importants). - Desenvolupar l'habilitat del nen perquè noti les diferències entre el que esperen escoltar i el que realment escolten. 	
Desenvolupament	
<p>La mestra dona una sèrie d'indicacions.</p> <p>Es començarà amb una i s'aniran afegint per tal d'augmentar la dificultat.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. "Ves cap a la taula, agafa el llapis" 2. " Gateja sota la taula, aixeca't, agafa un llibre, somriu" 3. "Aguanta't sobre el teu peu dret, dona quatre salts, seu a la taula, agafa dos llapis blaus i somriu". <p>L'alumne haurà de seguir les instruccions en el mateix ordre.</p>	
Activitat	
Els disbarats	
Desenvolupament	
<p>L'adult llegeix a l'alumne un conte que sigui ben conegut per a ell però canviarà paraules que farà que el conte canviï de sentit. L'alumne haurà de detectar al menys 3 d'aquests canvis.</p> <p>Exemple: Conte de la Caputxeta Vermella</p>	
Material	
Conte de la Caputxeta Vermella.	

Fonemes

Sessió	Activitat
4	Analitzem paraules
Objectiu	
Analitzar els fonemes de paraules del seu entorn quotidià.	
Desenvolupament	
<p>La mestra tindrà un bloc de targetes amb el nom d'objectes de l'entorn de l'alumne o paraules familiars (mà, dit, goma, cadira...). Les paraules estaran classificades segons el nombre de fonemes que tingui i es començarà l'activitat amb les paraules de dos fonemes i s'anirà ampliant segons les facilitats de l'alumne.</p> <p>La mestra agafarà la primera targeta i la llegirà marcant molt cada un dels fonemes. Ex. Mmmm.....aaaà.</p> <p>L'alumne haurà de repetir la paraula marcant els fonemes igual que ho ha fet la mestra.</p> <p>Seguidament, tindrà una targeta per a cada fonema i haurà d'agafar els corresponents per a formar la paraula.</p> <p>Una vegada l'alumne ha format la paraula i l'ha llegida, la mestra ensenya la seva targeta i comproven si el resultat es correcte.</p>	
Material	
<ul style="list-style-type: none">- Targetes amb les paraules- Targetes amb les lletres de l'abecedari.	

Sessió	Activitat
5	Troba les vocals!
Objectiu	
Identificar si una paraula comença o acaba per la vocal indicada.	
Desenvolupament	
<p>L'alumne disposa de diferents exercicis:</p> <ul style="list-style-type: none">- Una fitxa on apareixen les 5 vocals seguides de diferents dibuixos i haurà de pintar	

<p>aquells que comencin per la vocal corresponent.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relacionar el dibuixos amb la vocal per la qual comenci. - Retallar i enganxar dibuixos dintre de la columna de la vocal corresponent. Aquesta vegada segons la vocal per la qual acabi la paraula. - Per completar aquest apartat, se li demanarà a l'alumne que pensi paraules que comencin i acabin en les diferents vocals.
Material
Fitxa 1,2 i 3

Sessió	Activitat
6	Ajuntem paraules
Objectiu	
Ampliar la consciència de l'alumne als fonemes inicials fent que compari i contrasti els sons inicials de diferents paraules	
Desenvolupament	
<p>A la taula hi haurà diferents imatges i uns cercles de paper amb una lletra dintre. L'alumne haurà de classificar les imatges als diferents cercles segons la lletra per la qual comenci.</p> <p>Després la mestra pot canviar les lletres i ell les haurà de classificar segons la lletra per la qual acabin.</p> <p>És important que l'alumne digui la paraula i la mestra faci èmfasi en el fonema de la primera i última lletra.</p> <p>En aquesta activitat no és tant important la representació del fonema-grafia com la pronúncia i identificació d'aquest.</p>	
Material	
Targetes amb diferents dibuixos i cercles amb diferents lletres.	

Introducció de les lletres i lletrejar

Sessió	Activitat
7	Descobreixo el meu nom.
Objectiu	
Analitzar els fonemes i relacionar-los amb la grafia corresponent.	
Desenvolupament	
<p>L'alumne començarà analitzant els fonemes del seu propi nom, pronunciant molt lentament cadascun d'ells: R-O-C.</p> <p>Després escriurà cada grafia fent èmfasi en la seva pronúncia.</p> <p>Una vegada hagi escrit el seu nom, es buscaran altres paraules que continguin aquestes lletres i la mestra les escriurà tot marcant la lletra corresponent.</p> <p>Després es pot fer el mateix exercici amb el nom de la mestra, d'algun familiar...</p>	
Activitat	
Descobrim paraules	
Objectiu	
Identificar fonemes i lletres en les paraules.	
Desenvolupament	
<p>La mestra facilitarà a l'alumne una fitxa amb unes paraules a les quals els falta una lletra.</p> <p>L'alumne haurà de descobrir de quina lletra es tracta i verbalitzar el fonema.</p> <p>Es començarà per paraules que s'hagin treballat i de poques lletres i mica en mica s'anirà augmentant la dificultat.</p>	
Material	
Fitxa de paraules	

Sessió	Activitat
8	“Veig...”
Objectiu	
Reconèixer les grafies amb el seu fonema.	
Desenvolupament	
<p>La mestra començarà una frase “veig una cosa que comença per la lletra...” i dirà la lletra corresponent. L’alumne haurà d’endevinar la paraula i fer èmfasi en la primera lletra.</p> <p>Després, haurà d’escriure la paraula reconeixent cada grafia amb el seu fonema.</p> <p>Els papers es poden intercanviar i ser la mestra que hagi d’endevinar les paraules.</p>	
Material	

Consciència de síl·laba

Sessió	Activitat
9	Identifiquem síl·labes.
Objectiu	
Distingir diferents grups de síl·labes en una paraula.	
Desenvolupament	
<ul style="list-style-type: none"> - L’alumne disposarà d’una fitxa amb diversos dibuixos. Haurà de pintar les paraules que comencen per les síl·labes: PA, TA, CA <li style="padding-left: 20px;">Aquest procés es fa posant molt d’èmfasi en la pronúncia de cada síl·laba. - L’alumne haurà de pintar les paraules que comencem per diferents síl·labes: B, D, G 	
Material	
Fitxa 4 i 5	

Sessió	Activitat
10	Encadenem paraules
Objectiu	
Identificar la síl·laba repetida en diferents paraules i posicions.	
Desenvolupament	
L'alumne tindrà un full amb diferents dibuixos que haurà d'ordenar de manera que el següent comenci per l'última lletra de l'anterior. Exemple: esponja-jaqueta	
Material	
Fitxa 7	

Sessió	Activitat
11	Busquem paraules
Objectiu	
Identificar paraules que comencen igual	
Desenvolupament	
L'alumne tindrà targetes amb la imatge de diferents paraules i haurà de fer parelles de les paraules que comencin per la mateixa síl·laba.	
Material	
Targetes amb dibuixos.	

Sessió	Activitat
12	Com acaben les paraules?
Objectiu	
Identificar conjunts sil·làbics.	

Desenvolupament
L'alumne tindrà una fitxa amb dues files de dibuixos i haurà de relacionar aquells que acabin amb la mateixa síl·laba. Exemple: taula - pala
Material
Fitxa 7

Sessió	Activitat
13	Ordenem les lletres!
Objectiu	
Relacionar els fonemes amb la seva grafia.	
Desenvolupament	
L'alumne tindrà unes imatges amb les seves lletres desordenades a sota. L'alumne haurà d'identificar el dibuix amb les lletres i escriure-les de manera ordenada.	
Material	
Fitxa 8	

Sessió	Activitat
14	Formem paraules
Objectiu	
Reconèixer els diferents fonemes de les paraules i relacionar-los amb la seva grafia.	
Desenvolupament	
L'alumne tindrà a la taula l'abecedari en targetes. La mestra li dirà una paraula i ell haurà d'agafar les lletres corresponents per tal de formar la paraula. Una vegada formada, la mestra ensenyarà la paraula escrita i comprovaran que sigui correcta. En cas d'error, l'alumne ho tornarà a intentar amb ajuda de la mestra.	

Material
Targetes de lletres i de paraules.

AVALUACIÓ FINAL

Sessió	Activitat
15	Avaluació final
Objectiu	
Observar el grau de millora de l'alumne després de la intervenció.	
Desenvolupament	
L'alumne durà a terme diversos exercicis:	
- <u>Habilitat lectora</u>	
5. Lectura del màxim de lletres possibles d'una llista en 30 segons.	
6. Lectura del màxim de síl·labes possibles d'una llista en 30 segons.	
7. Lectura del màxim de paraules d'una llista en 45 segons.	
8. Lectura del màxim de frases possibles en 1 minut	
- <u>Habilitat metafonològica</u>	
1. Activitat d'escolta: La mestra posarà una música i l'alumne, amb els ulls tapats, haurà de senyalar la procedència d'aquesta. Ho farà 5 vegades.	
2. Identificar fonemes: La mestra ensenyarà una sèrie de lletres (10) i l'alumne haurà de vocalitzar el fonema corresponent.	
3. Lletrejar el màxim de paraules en 45 segons.	
4. L'alumne tindrà unes imatges amb diferents espais per a què escrigui una frase relacionada amb aquestes.	
Material	
Fitxa avaluació final.	

